

Martyna Grzelczak

"Kryzysy współczesnego świata.
Różne ujęcia problemów globalnych i
regionalnych", red. J. Kardaś et al.,
Poznań 2018 : [recenzja]

Rocznik Integracji Europejskiej nr 12, 381-382

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

OCENY I OMÓWIENIA

DOI : 10.14746/rie.2018.12.27

J. Kardaś, M. Pazdej, Ł. Stachowiak, E. Stępa (red.), *Kryzysy współczesnego świata. Różne ujęcia problemów globalnych i regionalnych*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2018, ss. 230.

Paradygmat „kryzysu” jest spopularyzowany w wielu dziedzinach i wykorzystywany w doktrynach politycznych i prawnych.

Jak definiują we Wstępie redaktorzy publikacji, jest to „pojęcie – wytrych”, ujmowane w polemikach zarówno ekonomicznych, społecznych, jak i politycznych. Szeroki kontekst terminu pozwala wieloaspektowo badać „kryzys” jako zjawisko rzutujące na dziedzinę naukowe, prowokując tym samym badaczy do nieustannego konfrontowania wiedzy teoretycznej z dynamiką rzeczywistości, jaką kreuje kryzys.

Aby odnieść się do obecnego kształtu pojęcia kryzysu należy pochylić się nad teoriami, komentarzami, pracami naukowymi w odwołaniu do określonych okoliczności. Kryzys wskazuje na dyskurs, jak powinno funkcjonować zjawisko globalne, regionalne lub lokalne, aby zneutralizować określoną sytuację i ukazać jego atrakcyjność.

W kontekście monografii *Kryzysy współczesnego świata. Różne ujęcia problemów globalnych i regionalnych* termin „kryzys” jest kluczowym dla opublikowanych prac naukowych. Dobór tematyki jest nieustannie aktualny i celny dla różnych perspektyw, ważki pod względem poznawczym, eksplanacyjnym i prognostycznym. Tempo publikacji nosi w sobie walor oryginalności związany z porządkiem prac badawczych – należy mieć na uwadze, że struktura ułożona jest w zbiór artykułów niezależnych naukowców (oraz kandydatów na naukowców), reprezentujących zróżnicowaną tematykę badawczą. Studia nad przyczynami kryzysu, trwałością kryzysu, zapobieganiem kryzysowi kształtują się poniekąd samoczynnie, skupiając uwagę analityków, decydentów politycznych oraz stanowią podstawę do kreowania strategii działań politycznych i gospodarczych poszczególnych regionów. Przyjęta przez redaktorów struktura jest logiczna i w pełni oddaje charakter kryzysu w kontekście podjętej pracy zespołu pracowników naukowych oraz doktorantów, reprezentujących kilka środowisk akademickich.

Praca zbudowana z 17 artykułów, została podzielona na cztery części, opatrzona jest wstępem oraz zwieńczona została krótkimi informacjami o autorach poszczególnych artykułów. Spis treści został ułożony wg kluczowego porządku: założenia teoretyczne kryzysów, kryzysy XXI w. w kontekście globalnym, kryzysy XXI w. w kontekście regionalnym oraz oblicza kryzysów w Polsce. Interdyscyplinarny charakter monografii przybliży kilka aspektów rozumienia kryzysów.

Część pierwsza wykorzystuje teorie bezpieczeństwa w stosunkach międzynarodowych, aby wprowadzić w zakres tematyczny oraz rozumienie kontekstu kryzysu w kolejnych częściach publikacji. Pojmowanie bezpieczeństwa międzynarodowego, operacjonalizacja bezpieczeństwa w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i funkcjonalnym, charakterystyka teorii bezpieczeństwa międzynarodowego (realizm, liberalizm, teoria gier i konstruktywizm), analiza przyczyn kryzysów w świecie; media względem społeczeństwa: dialog czy perswazyja? Autor jednego z artykułów – Mateusz Karatysz wprowadza definicje i klasyfikuje techniki perswazyjne reklam społecznych by płynnie przejść do analizy reklam społecznych, jakie zaobserwował w przestrzeni miasta Poznania. W kontekście problemów występujących w społeczeństwie (materiał badawczy skupia tematykę niepełnosprawności, osieroconych dzieci, opieki paliatywnej, cho-

rób cywilizacyjnych, dawstwa organów, przemocy, pomocy humanitarnej, aktywizacji zawodowej, bezpieczeństwa drogowego oraz zdrowego stylu życia) wskazuje na techniki perswazyjne, które odwołują się do racjonalnego i emocjonalnego sposobu myślenia.

Druga część rozszerza kontekst kryzysów o problem ubóstwa – wciąż nierozwiązany; autor Filip Kaczmarek próbuje odpowiedzieć na pytanie jakim zagrożeniem stało się skrajne ubóstwo dla świata. Problem globalizacji gospodarczej, ekonomicznej – przybierający niebezpiecznie szybkie tempo, które coraz trudniej jest zamortyzować prewencyjnie ze względu na charakter korporacyjny i holdingowy skonsolidowanych rynków finansowych poruszony został przez Marcina Złotego, reprezentującego Uniwersytet Łódzki. W części tej została również dokonana przez Łukasza Stachowiaka analiza procesu globalizacji w kontekście korzyści i zagrożeń w sferze ekonomicznej, politycznej i kulturowej. Powołując się na literaturę przedmiotu, umiejętnie zbudował kontekst przyczyn zróżnicowania ekonomicznego na świecie oraz wskazał skrajne aspekty dysproporcji ekonomicznych. O kryzysie tożsamości w kontekście kreacji Internetu – który dominuje i nadaje obowiązujące zachowania wskazują dwie autorki: Monika Bieńkowska i Ewelina Milart.

Część trzecia skupia tematykę narodowości w odniesieniu do: sytuacji politycznej na Ukrainie autorstwa Łukasza Donaja; Fausty na Kowalska pisze w kontekście (braku) suwerenności Kurdystanu, aktualnych okoliczności bezpieczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej, a także podejmuje próbę odpowiedzi na pytania dotyczące czynników wywołujących kryzysy na Śląsku Opolskim – atut wielokulturowości powoduje również spory, o których autorka wspomniała w publikacji.

W części czwartej problem kryzysów skupia się na polskiej przestrzeni publicznej – rozpoczyna Jarosław Kardaś artykułem w politologicznym kontekście programu Polskiego Stronnictwa Ludowego w kampanii wyborczej w 2011 roku, oraz (nie)ukazania PSL w dwóch opiniotwórczych dziennikach. W kolejnym artykule Kingi Przybysz, poruszony został problem edukacji seksualnej w prasie katolickiej: „Gościu Niedzielnym”, „Przewodniku Katolickim”, „Niedzieli” i w „Tygodniku Powszechnym”. Agnieszka Podłucka podejmuje temat ochrony danych osobowych w Polsce, a Ewa Wiecha-Kartowska ukazuje kryzys agendy-setting.

Artykuły naukowe prof. dr. hab. Łukasza Donaja w języku angielskim *Do you want peace, win myatezhevoyna? ... „Cold War” – reactivation versus propaganda of war?* i doktoranta Jakuba Siotora *Theoretical aspects of the energy security*, uniwersalizują i tym samym poszerzają grono czytelników o obcojęzycznych badaczy. Dodatkowo obecność artykułów prof. dr. hab. Łukasza Donaja oraz dr. Filipa Kaczmarka, reprezentującego Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu *Ubóstwo jako zagrożenie dla współczesnego świata*, znacząco wskazują na wysoką jakość prezentowanych wyników badań prowadzonych przez zespół, powołany na potrzeby współpracy doktorantów.

Reasumując, monografia przygotowana przez autorski zespół prowokuje zarówno do polemiki intelektualnej, jak i szerokiej debaty publicznej. Tematy zgromadzone w monografii powodują, iż czytelnik zostaje zainspirowany do zgłębiania refleksji na temat kryzysów w znacznie szerszym spektrum. Części są zaplanowane, zrealizowane w skonceptualizowanej, jasnej merytorycznie całości, a poszczególne artykuły charakteryzują się wysokim poziomem poznawczym, eksplanacyjnym i prognostycznym. Język, jakim posługują się autorzy tekstów, pozwala dotrzeć do szerokiego grona czytelników i jest atrakcyjny zarówno dla badaczy, studentów, jak i dla czytelników spoza środowiska akademickiego – dziennikarzy czy polityków. Doktoranci bardzo umiejętnie wykorzystują swoje wyniki prac naukowych, doskonale opracowali swoje analizy i wnioski w oparciu o wysokiej jakości kwerendę źródłową. Wykazują dogłębną wiedzę zakresu poszczególnych zainteresowań naukowych w kontekście kryzysu. Tym samym należy uznać fakt rzeczowego i merytorycznego przygotowania literatury przedmiotu, każdego artykułu monografii.